

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityistoimien tukemista kuluttajien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien osallistumisen lisäämiseksi unionin päätöksentekoon rahoituspalvelualalla koskevan unionin ohjelman perustamisesta vuosiksi 2017—2020

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityistoimien tukemista kuluttajien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien osallistumisen lisäämiseksi unionin päätöksentekoon rahoituspalvelualalla koskevan unionin ohjelman perustamisesta vuosiksi 2017—2020 (U 40/2016 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Paula Kirppu, valtiovarainministeriö
- johtava lakimies Mari Pekonen-Ranta, Finanssialan Keskusliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Pankki

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

Asetusehdotuksen 1 artiklassa esitetään perustettavaksi ajalle 1.1.2017—31.12.2020 EU:n ohjelma, jolla pyritään lisäämään kuluttajien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien sekä niiden etuja ajavien sidosryhmien osallistumista EU:n päätöksentekoon rahoituspalvelualalla. Ohjelman alaan kuuluvat tutkimustoiminta, tietoisuuden lisääminen ja ohjelman tuensaajien jäsenen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Asetuksen tarkoituksena on edistää kuluttajien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien osallistumista EU:n päätöksentekoon rahoituspalvelualalla ja tiedottaa yleisöä rahoitusalan sään-

Valiokunnan lausunto TaVL 28/2016 vp

telyyn liittyvistä kysymyksistä. Vahvistettujen tavoitteiden toteutumista seurataan vuosittaisten toteutumakuvausten ja järjestöjen toimintakertomusten perusteella (2 artikla).

Asetuksessa nimetyt tuensaaajat ovat Finance Watch ja Better Finance -nimiset järjestöt. Tuensaaajien tulee olla valtioista riippumattomia ja voittoa tavoittelemattomia oikeushenkilöitä, jotka ovat riippumattomia toimialasta, kaupasta ja liiketoiminnasta. Niillä ei saa olla muitakaan eturistiriitoja ja niiden on edustettava jäsentensä kautta EU:n kuluttajien ja muiden loppukäyttäjien etuja rahoituspalvelualalla. Mahdollisessa nimettyjen tuensaaajien sulautumisessa syntyy muodostuvasta oikeushenkilöstä ohjelman ainoa tuensaaaja. (3 artikla)

Asetuksen tarkoittama ohjelmarahoitus myönnetään tuensaaajien työohjelmien perusteella vuosittain hankeavustuksina (4 artikla). Euroopan parlamentti ja neuvosto myöntävät rahoituksen, jonka kokonaismäärä ohjelman aikana (1.1.2017—31.12.2020) on enintään 6 miljoonaa euroa (6 artikla). EU:n yhteisrahoituksen enimmäismäärä on 60 prosenttia tuensaaajien tukikelpoisista kustannuksista (7 artikla).

Tuensaaajien on toimitettava komission hyväksyttäväksi vuosittain ehdotus, jossa kuvataan seuraavalle vuodelle suunnitellut toimet (tutkimustoimet, tietoisuuden lisääminen, vuorovaikutusta vahvistavat toimet). Komissio varmistaa, että rahoitusta käytetään asianmukaisesti sekä tarvittaessa sääntöjenvastaisuuksia havaittaessa komissio ryhtyy toimiin muun muassa perimällä aiheettomasti maksettuja määriä takaisin. Komissiolla, tilintarkastustuomioistuimella ja Euroopan petoksentorjuntavirastolla on valtuudet tehdä ohjelmaan perustuvaan toimintaan liittyviä tarkastuksia. (7—8 artikla)

Komissio antaa viimeistään 12 kuukautta ennen ohjelman päättymistä Euroopan parlamentille ja neuvostolle arviointikertomuksen ohjelman tavoitteiden saavuttamisesta (9 artikla).

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto tukee yleisesti asetuksen antamista. Rahoituspalvelujen loppukäyttäjien näkemyksen ja tarpeiden esille nostaminen rahoituspalvelualan sääntelyn kehittämisessä on tärkeää paitsi kuluttajan ja sijoittajan edun turvaamiseksi myös toimialan ja rahoitusta hakevien eduksi. On tärkeää, että rahoituksen tarjoajat ja hakijat voivat luottaa sääntelyn toimivuuteen ja rahoituspalvelujen tarjontaan. Monipuolinen näkemysten ja etujen huomiointi ja esille nostaminen takaa parhaan lopputuloksen sääntelyn kehittämisessä ja valmistelussa.

Valtioneuvosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että asetuksessa nimettyjen kahden edunsaajajärjestöjen riippumattomuus on asetettu edellytykseksi yleisellä tasolla, mutta riippumattomuuden valvontaa ei ole järjestetty samalla kattavuudella kuin esimerkiksi asetusehdotuksen 8 artiklassa on ehdotettu säädettäväksi järjestöjen taloudenpidon valvonta. Tuensaaajien toimintaa seurataan niiden esittämien vuosittaisten toimintaohjelmien avulla. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että toimintaohjelman tavoitteisiin lisätään edellytys monipuolisesta rahoituspalvelujen loppukäyttäjien edustamisesta.

Lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asetuksen tarkoittaman rahoitusohjelman jakautumisesta kahden nimetyn edunsaajajärjestön kesken ei ole erikseen säädetty. Asetusehdo-

Valiokunnan lausunto TaVL 28/2016 vp

tuksen 7 artiklan mukaan rahoitus myönnetään hankeavustuksina ja enimmillään 60 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista katetaan unionin yhteisrahoituksella. Pilottihankkeesta tehdyn selvityksen perusteella EU-tuki jakautui vuosina 2012—2014 siten, että Finance Watch sai taloudellista tukea kyseisinä vuosina 3,04 miljoonaa euroa ja Better Finance 0,9 miljoonaa euroa. Kuitenkin juuri Better Finance -järjestö keskittyy lähinnä yksityisten sijoittajien, yksittäisten osakkeenomistajien, säästäjien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien etuihin. Finance Watchin toiminta keskittyy selkeästi vuoden 2008 finanssikriisin jälkeiseen finanssialan uudistusohjelman toteuttamiseen. Lisäksi huomattava osa Finance Watchin jäsenjärjestöistä ovat jäsenvaltioissa toimivia työmarkkinajärjestöjä, mukaan lukien finanssialalla toimivien esimiesten etujärjestöjä, eikä tällaisissa järjestöissä kuluttajien etujen ajaminen ainakaan välittömästi ole toiminnan keskeinen tarkoitus. Finance Watch -järjestön tutkimusraportit, vastaukset kuulemisiin ja lehdistötiedotteet ovat olleet arvostettuja ja järjestö on saanut näkyvyyttä tiedotusvälineissä. Järjestön on kuitenkin todettu olevan vähemmän tehokas loppukäyttäjien ja kuluttajien aseman parantamisessa.

Asetusehdotuksen 3 artiklassa on säädetty siltä varalta, että tuensaajat sulautuvat toisiinsa, että syntyvästä oikeushenkilöstä tulee ohjelman edunsaaja. Kun kahden tuensaajajärjestön toiminnan voidaan sanoa selvästi täydentävän toisiaan ja sijoittajien edun tulevan näin parhaiten nostetuksi esille, olisi suotavaa, että tukiohjelman avulla edistettäisiin myös pienemmän etujärjestön elinvoimaisuutta tai muun etujärjestön sijaan tuloa mahdollisen sulautumisen tilanteessa.

Valtioneuvosto yhtyy myös neuvoston oikeuspalvelun esittämään näkemykseen asetusehdotuksen oikeusperustasta ja pitäisi osuvampana käyttää oikeusperustana rahoituspalvelujen yhteydessä normaalisti käytettyä sisämarkkinoiden toiminnan edistämistä koskevaa oikeusperustaa (SEUT 114 artikla).

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksessa esitetään määräaikaista rahoitusta kahdelle kuluttajia ja rahoituspalvelujen loppukäyttäjiä edustavalle EU-tasoiselle järjestölle vuosiksi 2017—2020. Ehdotuksen mukaisen rahoituksen tavoitteena on edistää kuluttajien ja muiden rahoituspalvelujen loppukäyttäjien osallistumista päätöksentekoon ja tiedottaa sääntelyyn liittyvistä kysymyksistä. Tuen saamisen edellytyksenä on, että tuensaajat toimittavat etukäteen toimintasuunnitelmansa komission hyväksyttävänä. Tukea voidaan maksaa vuosittain enintään 60 % tukikelpoisista kustannuksista.

Tuensaajiksi on määritelty kaksi järjestöä (Finance Watch ja BetterFinance). Talousvaliokunta kiinnittää huomiota ehdotetun hankerahoituksen poikkeukselliseen järjestämistapaan: rahoitus itessään on määräaikainen, mutta asetus, jossa yksilöidään tukikelpoiset edunsaajat, on pysyvä.

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin näkökohtia, jotka puoltaisivat tämän tyyppisen hankerahoituksen järjestämistä siten, että lainsäädännössä määriteltäisiin tukikelpoisuuden kriteerit nimeämättä kuitenkaan yksittäisiä tahoja. Tasapuoliseen, läpinäkyvään kriteeristöön nojautuva tukikelpoisuuden määritelmä olisi myös nyt ehdotettua asetusta paremmin alan toimijoiden keskuudessa tapahtuvia toiminnallisia ja organisatorisia muutoksia kestävä.

Valiokunnan lausunto TaVL 28/2016 vp

Lisäksi talousvaliokunta toteaa, että jatkossa olisi kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota kilpailuneutraliteetin toteutumiseen ja ehdotuksen mukaisen hankerahoituksen vaikuttavuuteen eli siihen, kuinka tehokkaasti tuensaajat tosiasiallisesti kykenevät toiminnallaan parantamaan rahoituspalvelujen loppukäyttäjien asemaa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 22.9.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Harry Harkimo kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Mika Lintilä kesk
jäsen Martti Mölsä ps
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller